

ПОЛИТИКИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ
СЪЮЗ

Партньорство
между Европа
и селските
стопани

Селско стопанство

Общата селскостопанска политика на
ЕС — за нашата храна, за нашите
села, за нашата околна среда

ПОЛИТИКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Тази публикация е част от поредица, в която се обяснява какво прави ЕС в различни области на политиката, защо участва в тях и какви резултати постига.

Можете да намерите публикациите онлайн:

http://europa.eu/pol/index_bg.htm

<http://europa.eu/!uJ37DJ>

Как работи ЕС
Европа в 12 урока
„Европа 2020“: стратегията на Европа за растеж
Основателите на ЕС

Банково дело и финанси
Безопасност на храните
Борба с измамите
Бюджет
Външни работи и политика на сигурност
Вътрешен пазар
Граници и сигурност
Данъчно облагане
Действия в областта на климата
Енергетика
Икономическият и паричен съюз и еврото
Конкуренция
Култура и аудио-визия
Международно сътрудничество и развитие
Миграция и предоставяне на убежище
Митници
Морско дело и рибарство
Научни изследвания и иновации
Образование, обучение, младеж и спорт
Обществено здраве
Околна среда
Потребители
Правосъдие, основни права и равенство
Предприятия
Програма в областта на цифровите технологии
Разширяване
Регионална политика
Селско стопанство ✖
Транспорт
Трудова заетост и социални въпроси
Търговия
Хуманитарна помощ и гражданска защита

СЪДЪРЖАНИЕ

Защо се нуждаем от обща
селскостопанска политика 3

Как действа селскостопанската
политика 7

Какво прави ЕС 8

Селското стопанство на
Европа: предизвикателствата
до 2020 г. 16

Още по темата 16

Политиките на Европейския съюз: Селско стопанство

Европейска комисия
Генерална дирекция „Комуникации“
Информация за гражданите
1049 Брюксел
БЕЛГИЯ

Текстът е актуализиран през ноември 2014 г.

Снимка на корицата и страница 2:
© Phovoir

16 стр. — 21 × 29,7 см
ISBN 978-92-79-41385-8
doi:10.2775/93647

Люксембург: Служба за публикации на Европейския
съюз, 2014 г.

© Европейски съюз, 2014 г.
Възпроизвеждането е разрешено. За всяко
използване или възпроизвеждане на отделни снимки
трябва да се иска разрешение от носителите на
авторските права.

Защо се нуждаем от обща селскостопанска политика

Предизвикателства в продължение на повече от 50 години

Създадената през 1962 г. обща селскостопанска политика на ЕС (ОСП) представлява партньорство между селското стопанство и обществото, между Европа и нейните земеделски производители. Основните ѝ цели са:

- да повишава производителността в селското стопанство, за да се осигури постоянно снабдяване на потребителите с храна на достъпни цени;
- да гарантира приемлив жизнен стандарт на селските стопани от ЕС.

Днес, петдесет години по-късно, ЕС е изправен пред нови предизвикателства:

- продоволствена сигурност — производството на храни в световен мащаб ще трябва да се удвои, за да може да се изхрани световното население от 9 милиарда души през 2050 г.;
- изменение на климата и устойчиво управление на природните ресурси;
- опазване на селските райони в ЕС и поддържане на жизнеспособността на икономиката в тях.

ОСП е обща политика за всички държави от Европейския съюз. Тя се управлява и финансира на европейско равнище със средства от годишния бюджет на ЕС.

В ЕС има 500 милиона потребители и всички те се нуждаят от надеждно снабдяване със здравословна и питателна храна на разумна цена. Икономическата среда ще остане несигурна и непредвидима. Освен това сме изправени пред редица предизвикателства, като глобалната конкуренция, икономическите и финансовите кризи, изменението на климата и повишаващите се цени на горивата и торовете.

ОСП е за нашата храна

ЕС е създал и прилага общата селскостопанска политика (ОСП) именно за да се справи с тези предизвикателства.

Целта на политиката е да се определят условията, които дават възможност на селските стопани да изпълняват многобройните си функции в обществото, първата от които е производството на храна.

Благодарение на ОСП гражданите на Европа се радват на продоволствена сигурност. Като общество ние можем да сме сигурни, че нашите земеделски производители произвеждат храната, от която се нуждаем.

Те осигуряват обилно количество от безопасни и висококачествени продукти на разумни цени. ЕС е известен по целия свят със своите хранителни и кулинарни традиции. Благодарение на своите изключителни селскостопански ресурси ЕС може и трябва да бъде лидер в гарантирането на продоволствена сигурност в световен мащаб.

Европейците могат да бъдат сигурни, че фермерите произвеждат храната, от която те се нуждаят.

ОСП е за нашите селски райони

Земеделието не означава само производство на храна. То засяга общностите в селските райони и хората, които живеят там. То е свързано с ландшафта и безценните му природни ресурси.

Във всички държави от ЕС земеделските производители поддържат жизнеността на селските райони и на селския бит. Ако нямаше стопанства или стопани, нашите села и градове щяха да бъдат сериозно и неблагоприятно засегнати.

В селските райони много от работните места са свързани със селското стопанство. Фермерите имат нужда от машини, сгради, гориво, торове и здравни грижи за животните. В тези сектори работят много хора. Други са заети с дейности като приготвяне, преработка и опаковане на храна. Има и такива, които се занимават със съхранението, превоза и търговията на дребно с храна.

Като цяло земеделието и производството на храна са основни елементи на нашата икономика и общество. В 28-те страни от ЕС има около 12 милиона селски стопани, а други 4 милиона души работят в хранително-вкусовата промишленост. Тези два сектора осигуряват общо 7 % от всички работни места и произвеждат 6 % от европейския брутен вътрешен продукт.

Фермерите стопанисват селските райони в полза на всички нас.

ОСП е за нашата околна среда

Нашите селски райони не са в своето естествено състояние. Земеделието ги е променяло през вековете. То е създавало разнообразните ландшафти в заобикалящата ни среда. Селските райони осигуряват местообитания за голямото разнообразие от фауна и флора. Това биологично разнообразие е изключително важно за устойчивото развитие на селските райони.

Фермерите стопанисват селските райони в полза на всички нас. Те осигуряват обществени блага, най-важното от които е добрата грижа за нашите почви, ландшафти и биоразнообразие. Пазарът не плаща за тези обществени блага. За да възнагради селските стопани за тази услуга към обществото като цяло, ЕС подпомага доходите им.

Изменението на климата също засяга стопаните. ОСП им предоставя финансова помощ, за да могат да приспособят методите и системите си на работа и да се справят с въздействието на променящия се климат.

Фермерите първи осъзнават необходимостта от грижа за нашите природни ресурси, защото разчитат на тях за прехраната си. За да се избегнат отрицателните странични ефекти от някои земеделски практики, ЕС предоставя стимули за по-устойчиви и по-екологосъобразни начини на работа.

Всъщност селските стопани са изправени пред двойно предизвикателство — да произвеждат храна и в същото време да защитават природата и да опазват биологичното разнообразие.

Екологичноустойчивото земеделие, при което природните ресурси се използват разумно, е от съществена важност за производството на храна и за качеството ни на живот както днес, така и в бъдеще.

Селското стопанство на Европа през годините

1957 г.

С Римския договор се създава Европейската икономическа общност (предшественик на днешния ЕС) между шест западноевропейски държави.

1962 г.

Създадена е общата селскостопанска политика. ОСП е замислена като обща политика, целяща осигуряване на храна на разумна цена за гражданите на ЕС и справедлив жизнен стандарт за селските стопани.

1984 г.

ОСП става жертва на своя собствен успех. Производителността на стопанствата става толкова висока, че в тях се отглежда повече храна от необходимото. Излишъците се съхраняват, като се стига до натрупването на „планини от храна“. Въведени са мерки за приважване на производствените равнища в съответствие с нуждите на пазара.

1992 г.

ОСП преминава от подпомагане на пазара към подпомагане на производителите. Ценовото подпомагане е намалено и заменено с преки плащания за производителите. Те се насърчават да работят по по-екологосъобразен начин. Реформата съвпада със срещата на високо равнище за Земята в Рио през 1992 г., на която е приет принципът за устойчиво развитие.

2003 г.

ОСП осигурява подпомагане на доходите. Нова реформа на ОСП прекъсва връзката между субсидиите и производството. Сега стопаните получават плащания, подпомагащи доходите им, при условие че се грижат за земеделската земя и изпълняват стандартите по отношение на околната среда, хуманното отношение към животните и безопасността на храните.

2013 г.

ОСП е реформирана, за да се засили конкурентоспособността на селскостопанския сектор, да се насърчат иновациите и устойчивото земеделие и да се подпомогне заетостта и растежът в селските райони.

Как опазваме природата и биоразнообразието?

Защо селскостопанската политика се определя на европейско равнище?

Основните цели на общата селскостопанска политика са подобряване на производителността, за да се гарантира стабилното снабдяване на потребителите с храна на разумни цени, и осигуряване на добър жизнен стандарт на селските стопани в ЕС.

Всички страни от ЕС споделят тези две цели, нито една от които не може да бъде постигната без предоставяне на финансова помощ за селското стопанство и селските райони. При една колективна политика на ЕС бюджетните ресурси се използват по-добре, отколкото при 28 различни национални политики.

Общият подход към подпомагане на селското стопанство гарантира справедливи условия за конкуренция на фермерите на големия европейски пазар и по света.

Няма съмнение, че без обща политика всяка държава от ЕС ще приеме национални политики с различен обхват и различно равнище на публична намеса. Политиката на европейско равнище гарантира общи правила на единния пазар, помага за стабилизиране на пазара, когато това е необходимо; затвърждава напредъка към засилена конкурентоспособност на европейското селско стопанство и предоставя обща търговска политика, позволяваща на ЕС да преговаря с един глас със своите търговски партньори по света.

Селското стопанство е една от малко области, в която общата политика се финансира почти изцяло от бюджета на ЕС, вместо от бюджетите на страните членки.

Как действа селскостопанската политика

Общата селскостопанска политика има три измерения — подпомагане на пазара, подпомагане на доходите и развитие на селските райони. Трите измерения са взаимосвързани и устойчивостта на селското стопанство като цяло зависи от способността им да действат заедно.

Подпомагането на пазара е свързано със зависимостта на този сектор от времето и климата. Освен това в селското стопанство неизбежно изминава известно време от сигналите за търсене на пазара до възможността за осигуряване на предлагане. Малки промени в произведените количества могат да окажат голямо въздействие върху цените, тъй като за разлика от други продукти консумираното от нас количество храна остава като цяло постоянно.

Несигурността на селскостопанския бизнес оправдава усилията на публичния сектор за гарантиране на стабилност за производителите.

Използват се редица предпазни пазарни инструменти.

Второто измерение — **подпомагането на доходите** — осигурява основен доход за фермерите, както и предоставянето на обществени блага, свързани с околната среда.

Третото измерение е **развитието на селските райони**. Националните и регионалните програми за развитие са насочени към специфичните нужди и предизвикателства пред тези райони.

Държавите от ЕС съставят програмите си от един и същ списък с мерки, но имат избор да насочат усилията си към въпросите от най-голям икономически, природен и структурен интерес за тях на тяхна територия. Неразделна част от програмите за развитие на селските райони е и подходът „Лидер“, чрез който се насърчава решаването на местни въпроси от местни хора.

Подобно на останалите политики на ЕС, общата селскостопанска политика се **финансира** по максимален бюджет, който се определя на всеки седем години. Така се гарантира таван на разходите, но и предвидимост на наличните за селските стопани средства. Реформите на ОСП подобриха ефективността на наличните инструменти. Постепенно неефективните инструменти на политиката бяха

заменени с ефективни инструменти, позволяващи на ОСП по-добре да отговаря на нуждите на селските стопани и на изискванията на потребителите.

Първите две измерения на ОСП — подпомагането на пазара и на доходите — се финансират изцяло от бюджета на ЕС, а развитието на селските райони се финансира съвместно от ЕС и държавите членки въз основа на многогодишна програма.

Политика, финансирана от бюджета на ЕС

Бюджетът на общата селскостопанска политика поражда спорове. Често чуваме, че „половината от бюджета на ЕС се отделя за общата селскостопанска политика“. Това твърдение не отдава дължимото на бюджетния механизъм на ЕС и на целите на ОСП.

Вярно е, че за политиката се отделя 40 % от бюджета на ЕС. Това е така, защото общата селскостопанска политика е една от малкото общи политики, които се финансират почти изцяло от ЕС. За разлика от нея по-голяма част от останалите обществени политики се финансират предимно от държавите членки.

Поради тази причина е важно бюджетът на ОСП да се разглежда в контекста на всички публични разходи в ЕС. От тази гледна точка бюджетът на ОСП представлява едва 1 % от публичните разходи в ЕС. През 2014 г. това са около 58 милиарда евро.

Освен това делът на бюджета на ОСП от бюджета на ЕС се е понижил почти наполовина през последните 30 години — от 75 % до 40 %.

През този период към Съюза са се присъединили 18 нови страни членки, а броят на селските стопани се е удвоил и като резултат от това разходите на стопанин са много по-ниски днес, отколкото в миналото.

Какво прави ЕС

ОСП е за нашите селски стопани

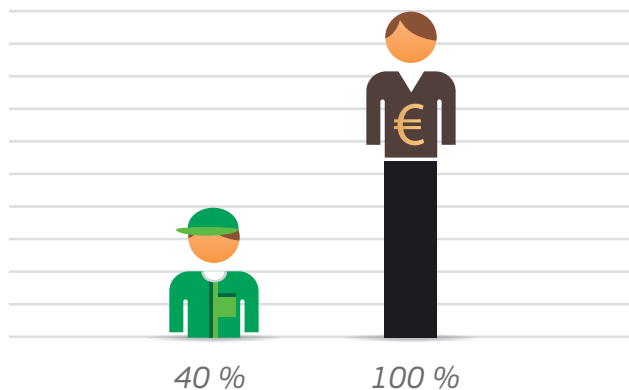
Селските стопани са много важен фактор за икономиката на селските райони, който ЕС не може да си позволи да изгуби. Основните, инстинктивни земеделски умения не се учат в училище, а се предават от поколение на поколение.

Много млади хора обаче вече не считат земеделието за привлекателна професия и броят на селските стопани намалява. През 60-те години на XX век в първоначалните шест държави от ЕС е имало шест милиона фермери, но оттогава броят им е намалял повече от два пъти.

По тази причина ОСП помага на млади хора да започнат селскостопанска дейност, като им отпуска средства за закупуване на земя, машини и оборудване. По линия на ОСП се предоставят също така безвъзмездни средства за обучение както на начинаещи, така и на утвърдени селски стопани за работа с най-новите технологии на производство.

Насърчаването на младите фермери и гарантирането на приемственост между поколенията е истинско предизвикателство за развитието на селските райони в ЕС.

СЪОТНОШЕНИЕ МЕЖДУ ДОХОДИТЕ ОТ СТОПАНСТВОТА И ДОХОДИТЕ ИЗВЪН СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Цифрите са средните за ЕС стойности на предприемаческите доходи в селското стопанство за работна единица, неработеща на заплата, като процент от средните заплати в общата икономика за работа на пълно работно време.

Източник: Европейска комисия.

ЕТО КАКВО ПРОИЗВЕЖДАТ НАШИТЕ СЕЛСКИ СТОПАНИ ВСЯКА ГОДИНА

Средни стойности за 2009—2011 г.

Зърнени култури: 300 милиона тона

Захар: 17 милиона тона

Маслодайни семена: 20 милиона тона

Маслиново масло: 2 милиона тона

Ябълки: 10 милиона тона

Круши: 2 милиона тона

Цитрусови плодове: 11 милиона тона

Вино: 160 милиона хектолитра

Говеждо и телешко месо: 8 милиона тона

Свинско месо: 20 милиона тона

Птиче месо: 12 милиона тона

Яйца: 7 милиона тона

Мляко: 150 милиона тона

В някои части на Европа, като например в хълмисти, планински или отдалечени райони, земеделието е изправено пред особени трудности. Важно е да се поддържа жизнеспособността на общностите по тези места. ОСП предоставя средства, за да се осигури доброто икономическо състояние на селските общности в тези уязвими райони и да се предотврати тяхното постепенно изчезване.

Благодарение на ОСП фермерите произвеждат това, което потребителите желаят

Гражданите на ЕС са крайните ползватели на ОСП. В нашите магазини и супермаркети винаги има изобилие от храна на цени, които като цяло са достъпни. Днес в повечето държави от ЕС средното семейство отделя около 15 % от месечните си доходи за храна. Този дял е намалял наполовина спрямо равнището през 1962 г.

Фермерите работят все повече за опазване на околната среда и красотата на природните пейзажи.

© iStockphoto

Ние се радваме на сигурно снабдяване с висококачествени храни от нашите селски стопани. Европа се смята за световен лидер в сектори като производството на зехтин, млечни продукти, месо, вина и алкохолни напитки. Освен това за нас е лесно да разберем как и къде е произведена храната ни, защото правилата на ЕС за етикетирание и проследяване предоставят на потребителите нужната информация, за да могат да направят информиран избор, когато купуват храната си.

Много потребители от ЕС предпочитат местни или регионални продукти, когато са на разположение. Търсенето на традиционни специалитети е все по-голямо. В резултат на това фермерите все по-често продават направо на потребителите на кооперативни пазари и сами преработват своите продукти, за да им добавят местна стойност.

Стопани на селските райони

Около половината от земята в ЕС се обработва. По тази причина земеделието наистина е много важно за заобикалящата ни природна среда. През вековете то е допринесло за създаване и поддържане на множество ценни полуприродни местообитания. Днес те дават облик на пейзажите в ЕС и са дом на най-разнообразна флора и фауна. Земеделието и природата си влияят взаимно. Благодарение на реформите на ОСП през годините нашите методи на отглеждане стават по-екологосъобразни.

Следователно селските стопани днес имат две функции — да произвеждат нашата храна и да стопанисват селските райони. При изпълнение на втората функция те предоставят обществени блага. Цялото общество — днес и в бъдеще — има полза от грижовно стопанисвани и добре поддържани селски райони. Съвсем справедливо е земеделските производители да бъдат възнаградени от ОСП за предоставянето на това ценно обществено благо.

След реформата от 2013 г. те трябва да възприемат екологично устойчиви методи на отглеждане, за да получат пълните плащания, на които имат право. На практика това означава, че трябва да поддържат постоянно затревени площи (тревата поглъща много въглероден диоксид, което помага в борбата с изменението на климата), да отглеждат минимален брой култури и да обработват 5 % от обработваемата земя по начин, стимулиращ биоразнообразието („приоритетни екологични площи“). Фермерите могат да получат допълнителни помощи, ако възприемат по-строги агроекологични практики.

Освен това ОСП насърчава практики, които отговарят на желанията на обществото, като например опазване на живописната стойност на ландшафта.

Опазването на биологичното разнообразие и местообитанията на дивата флора и фауна, управлението на водните ресурси и приспособяването към изменението на климата са други приоритети, с които селските стопани трябва да се съобразяват.

За това помага програмата на ЕС „Натура 2000“. Тя цели опазване на биологичното разнообразие в Европа и представлява мрежа от около 25 000 защитени зони, които обхващат почти една пета от територията на ЕС. Защитените зони не са „оградени“ места, а представляват открити площи, които често са зависими от устойчивите човешки дейности и земеползването, които са ги оформили и поддържали с течение на времето. Много защитени зони се намират в обработваеми земи и земеделските производители са ангажирани със стопанисването на земята по специален начин, за да бъде запазено биологичното разнообразие.

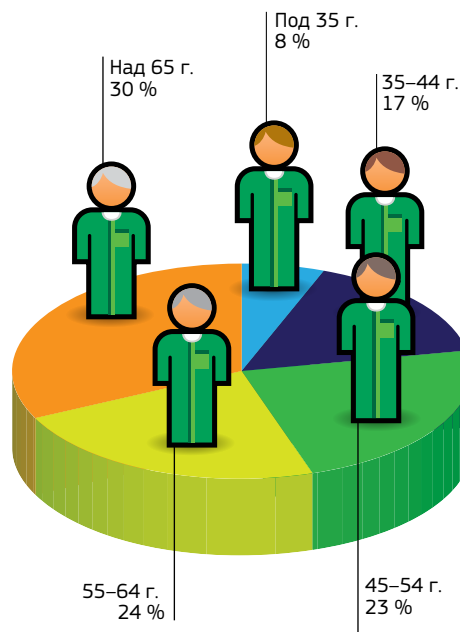
Икономиката и битът на селските райони зависят от земеделието

Въпреки че земеделието е основната икономическа дейност в повечето селски райони, фермерите вършат и други неща. Те често преработват своите продукти и ги продават направо на потребителите. Реформата от 2013 г. насърчава пряката продажба на хранителни продукти — например на кооперативни пазари.

Около половината от населението на ЕС живее в селски райони. Като изключим земеделието, не са много нещата, които биха могли да поддържат жизнеспособността и целостта на селските общности. Ако няма земеделие, земята в много райони ще бъде изоставена.

По тази причина по линия на ОСП се предоставя финансова помощ на селските стопани, за да се гарантира, че продължават да обработват земята и за да се създават допълнителни работни места чрез проекти за обновяване на техните села,

ФЕРМЕРИТЕ СТАВАТ ВСЕ ПО-ВЪЗРАСТНИ

Източник: Евростат, 2010 г.

опазване на ландшафтите или съхраняване на културното наследство, както и чрез други задачи, които са пряко или непряко свързани със земеделието и икономиката на селските райони.

Това допринася за предотвратяване на обезлюдяването на селските райони поради недостатъчни работни места и висока безработица. Обществените услуги като училища и здравни заведения се запазват и подобряват, което дава на хората основателна причина да останат на село и да отглеждат децата си там.

Селското стопанство се нуждае от млади хора.

Нужни са ефективни и конкурентоспособни фермери за създаване на растеж и работни места в Европа.

Ще трябва да се даде по-силен тласък на малките семейни стопанства. Голям брой фермери са над 55-годишна възраст и в близко бъдеще ще се оттеглят от активна дейност. ЕС отчита, че възрастовата структура на земеделските производители се е превърнала във въпрос, предизвикващ загриженост. Трябва да се помогне на младите стопани да започнат своята дейност, за да могат селските райони в Европа успешно да посрещнат множеството предизвикателства, пред които са изправени.

ОСП стимулира производителността и иновациите

ОСП помага на земеделските производители да повишават своята производителност и да подобряват техническите си умения.

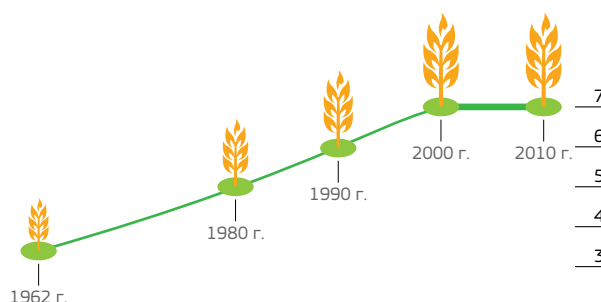
В първите години политиката насърчава фермерите да използват модерни машини и нови техники, включително химически торове и продукти за растителна защита. Те са били нужни, защото приоритетът по онова време е да се произвежда повече храна за населението.

Политиката е много ефективна. Производителността значително се повишава. Добивите от културите рязко нарастват, но от 2000 г. насам са стабилни. През идните години научните изследвания и иновациите ще бъдат от съществено значение, за да могат селските стопани да произвеждат повече от по-малко.

Поради получените излишъци от храна акцентът на политиката се променя. Днес ОСП помага на фермерите:

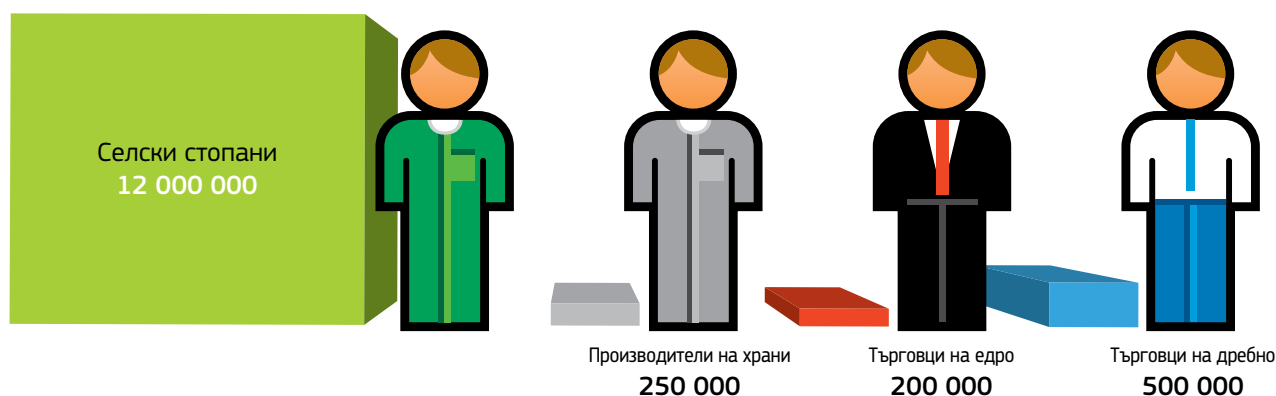
- да работят по начин, намаляващ емисиите на парникови газове,
- да използват екологосъобразни техники на отглеждане,
- да спазват стандартите за обществено здраве, околна среда и хуманно отношение към животните,
- да произвеждат и предлагат на пазара хранителните специалитети на своя регион,
- да използват по-ефективно горите и гористите местности,
- да разработват нови начини на употреба за земеделските продукти в сектори като козметиката, медицината и занаятите.

ПОДОБРЕНА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ: ДОБИВИ НА ПШЕНИЦА В ШЕСТТЕ ПЪРВОНАЧАЛНИ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ

Добив в тонове на хектар. Източник: Европейска комисия.

КОНЦЕНТРАЦИЯ ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА: БРОЙ ПРЕДПРИЯТИЯ

Стойности за 2010 г. (селско стопанство) и 2009 г. (останалите сектори). Източник: Евростат.

Фондовете на ЕС за научни изследвания са предназначени за разработване на нови системи на отглеждане, за да могат земеделските производители да посрещнат множеството предизвикателства, които ги очакват — не на последно място свързаните с променящия се климат и все по-големия натиск, свързан с природните ресурси. В бъдеще селските стопани ще трябва да произвеждат повече продукти с по-малко суровини. Това може да бъде постигнато чрез разработване на инструменти, като например партньорства за иновации, които да насърчават иновациите в селското стопанство, като запълват съществуващите пропуски между научните изследвания и земеделската практика и като улесняват комуникацията и сътрудничеството между заинтересованите страни (фермери, консултанти, хранително-вкусовата промишленост, учени, администрации и др.).

Модернизацията е друг приоритет на ОСП

Модернизацията на стопанствата винаги е била и все още е важна цел на ОСП. Много земеделски производители от ЕС са се възползвали от безвъзмездни средства за модернизиране на своите стопански постройки и машини. Други са използвали безвъзмездни средства за подобряване на качеството на своя добитък и на условията, при които се отглежда.

Задачата е да се гарантира, че модернизацията помага на производителите да станат по-конкурентоспособни и да прилагат екологично-устойчиви техники.

Програмата за развитие на селските райони в рамките на ОСП остава важен фактор за промяна и напредък. Тя ще продължи да предлага възможности на земеделските производители за подобряване на техните стопанства и, в по-общ план, на селския район, в който живеят.

В съответствие със стратегията за растеж на Европа за следващото десетилетие — „Европа 2020“ — нашите селски стопани ще станат по-ефикасни и по-конкурентоспособни.

Макар че безвъзмездните средства и заемите изпълняват основна роля, има и други средства за подпомагане на стопаните. Програмите за обучение и консултацияните услуги са други начини за предоставяне на ценна помощ на стопаните в целия ЕС.

Защо фермерите не винаги получават справедлива цена

Голяма част от стопанствата са относително малки. Средностатистическият селски стопанин в ЕС има само 12 хектара земя (еквивалента на около 20 футболни игрища), а 70 % от стопанствата са по-малки от 5 хектара.

Малкият размер на стопанствата означава, че за производители може да е трудно да осигурят най-добрата пазарна цена за продукцията си. Възможно е пазарната цена да не може да покрие усилията им за подобряване на качеството и за добавяне на стойност.

ОСП помага все повече на производителите да утвърдят позициите си при преговори с другите участници в хранителната верига. ЕС подпомага фермерите, като насърчава:

- създаването на организации на производители — те дават възможност на производителите да сформират групи, за да могат да продават своите продукти колективно, което им осигурява по-голямо пазарно влияние в рамките на хранителната верига;
- други форми на сътрудничество, осигуряващи на производителите по-силни позиции на пазара

Добрата репутация на Европа за качествени храни се подпомага чрез редица програми на ЕС.

и повишаващи тяхната печалба и конкурентоспособност;

- специализирани видове производство, като например биологично земеделие;
- договорни взаимоотношения по цялата хранителна верига;
- създаване на взаимни фондове и застрахователни схеми, позволяващи на производителите да реагират по-добре на пазарната нестабилност или бързо спадащите цени.

Инструментите за управление на риска и за маркетинг могат да подобрят позицията на фермерите в хранителната верига. Реформата от 2013 г. предоставя финансова помощ на фермерите, които желаят да използват подобни инструменти.

Качествената храна — ключов фактор за успеха

Европа е известна с голямото си разнообразие от гастрономични продукти, вина и бири и с големите си кулинарни традиции.

В стремежа си да осигурява безопасна и висококачествена храна Европа постепенно е разработила маркетингови стандарти, системи за качество за идентифициране на специфични продукти, системи за сертифициране и хигиенни правила.

МАРКЕТИНГОВИ СТАНДАРТИ — тези стандарти съществуват за повечето селскостопански продукти. В тях се определят категории продукти, минимални стандарти за продукти и някои изисквания за

етикетиране. Чрез тях се информират потребителите, например за произхода или вида плодове или зеленчуци, и се позволява сравнение на цените между продукти с подобно качество. Стандартите улесняват търговията в Европа.

СИСТЕМИ ЗА КАЧЕСТВО ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА СПЕЦИФИЧНИ ПРОДУКТИ — за продуктите със специфичен географски произход има две означения: „Защитено наименование за произход“ (ЗНП) и „Защитено географско указание“ (ЗГУ). Каква е разликата?

- Със защитено наименование за произход се означават хранителни продукти, произвеждани изцяло в определена географска област при използване на признати умения и съставки от региона, свързани с географския им произход. Такива са редица сирена (като например *Queso Manchego* или *Feta*), месни продукти (*Prosciutto di S. Daniele*), зехтин (*Umbria*, *Kalamata*, *Montoro-Adamuz*), плодове и зеленчуци, както и редица вина.

Защитено наименование за произход: етикетът за качествена европейска храна с гарантиран географски произход.

Защитено географско указание: етикетът за качествена европейска храна, тясно свързана с даден регион.

Европейско лого за биологично произведени продукти.

- Със защитено географско указание (ЗГУ) се означават храни, свързани по отношение на своето качество и репутация с даден регион, в който протича поне един от етапите на производство. Такива са някои бири (*Münchener Bier*, *Ceskobudejovické Pivo*), меса (шотландско говеждо, много видове френско пилешко), както и тестени продукти и видове риба (известната отгледана във ферми шотландска сьомга).

БИОЛОГИЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ — има специално европейско лого за биологични продукти, което гарантира, че европейските стандарти за биологично производство са били спазени. Биологичното земеделие се съобразява с естествените жизнени цикли на растенията и животните. То свежда до минимум въздействието върху околната среда. Методите на производство изпълняват прецизното и строго европейско законодателство в тази област.

СИСТЕМИ ЗА СЕРТИФИЦИРАНЕ — доброволните системи за сертифициране на качеството на храните гарантират спазването на правила като изискванията за защита на околната среда, хуманно отношение към животните, миризмата и вкуса на даден продукт, както и справедливата търговия. Европейската комисия е съставила **насоки** за хармонизиране на тези системи, за да намали ограниченията за производителите и да предотврати подвеждането на потребителите.

ПРАВИЛА ЗА ХИГИЕНА — тези правила се прилагат „от фермата до трапезата“ за храни, произведени в ЕС или внесени от страни извън него. Стратегията на ЕС за сигурност на храните е основана на правила за сигурност на продуктите, предназначени за консумация от хора и животни, на независими и публично достъпни научни съвети, на предпазни мерки и на правото на потребителите да правят напълно осведомен избор.

Освен това Европейската комисия и страните от ЕС подпомагат селските стопани, които се ангажират да предоставят качество, чрез мерки за развитие на селските райони и подпомагане на промоцията.

ЕС отваря своите пазари за развиващите се държави

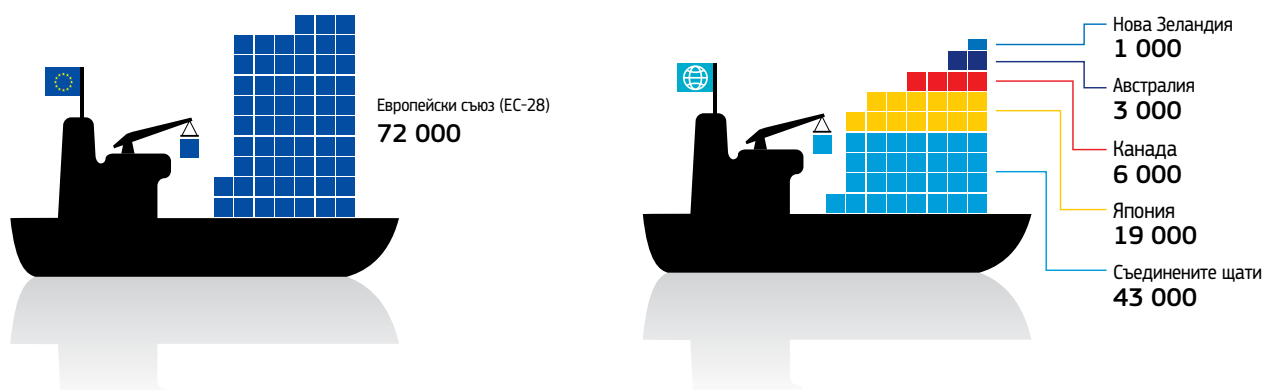
Европейският съюз е най-големият вносител на храни в световен мащаб, като далеч изпреварва останалите.

Посредством своята политика за развитие на отвъдморските територии ЕС помага на развиващите се държави да продават селскостопанските си продукти в неговите предели. Той постига това, като предоставя преференциален достъп до своя пазар.

Всяка година ЕС внася селскостопански продукти от развиващите се държави на стойност от около 60 милиарда евро. Това е повече от вноса на другите пет най-големи вносители (Съединените щати, Япония, Канада, Австралия и Нова Зеландия), взети заедно.

ЕС поддържа множество търговски връзки и сътрудничество с трети държави и регионални търговски обединения. Освен това Съюзът е сключил (или е в процес на договаряне на) двустранни търговски споразумения със своите близки съседи и с други държави, както и споразумения за икономическо партньорство с развиващи се държави.

ВНОС НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ ОТ РАЗВИВАЩИ СЕ СТРАНИ

Милиони евро. Средни стойности за 2011—2013 г. Източник: Европейска комисия.

Европа е голям износител на качествена храна

Благодарение на своя благоприятен климат, плодородните си почви и техническите умения на своите фермери, Европа е един от най-важните производители на селскостопански продукти в света.

В световен мащаб производството на храна трябва да се удвои, за да може да бъдат изхранени 9 милиарда души — очакваното световно население през 2050 г. Чрез ОСП ЕС изпълнява важна роля за справянето с това предизвикателство. По тази причина Съюзът трябва да продължи да инвестира в селскостопанския сектор.

Обемът, разнообразието и качеството на неговите продукти превръщат ЕС в един от най-важните износители. Всъщност ЕС е водещият износител на селскостопански продукти (главно преработени продукти и продукти с голяма добавена стойност).

ЕС е един от най-важните и активни членове на Световната търговска организация и изпълнява конструктивна роля при изработването на новаторски и ориентирани към бъдещето общи правила за глобална търговия, включително за селското стопанство. Като подкрепя ролята на СТО,

ИЗНОС ОТ ЕС ПО СЕКТОРИ

Машины и електроуреди **21 %**

Химикали **11 %**

Фармацевтични продукти **8 %**

Селско стопанство **7 %**

Превозни средства и резервни части **6 %**

Текстилни продукти **3 %**

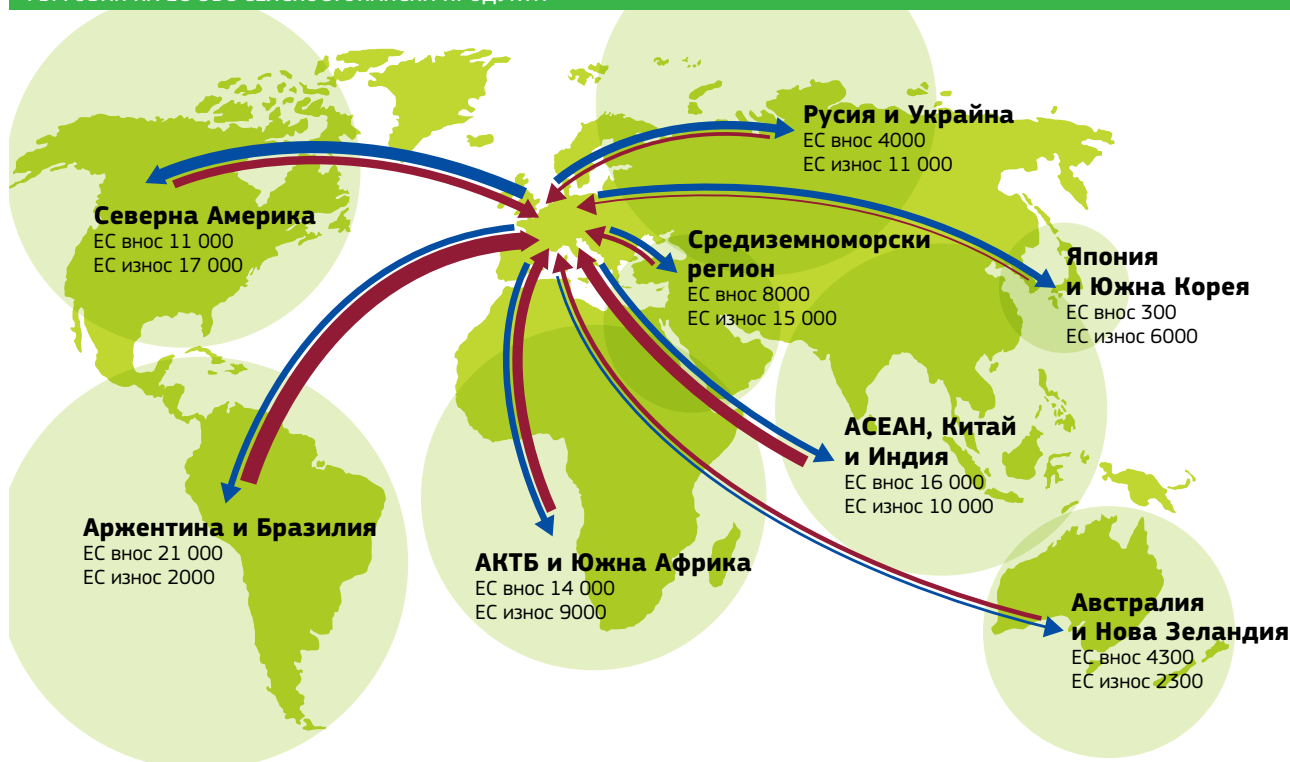
Строително оборудване **2 %**

Източник: Европейска комисия, 2010 г.

ЕС подпомага поддържането на свободна, справедлива и отворена търговска система за всички държави по света.

Потоците на внос и износ на селскостопански продукти към и от Европейския съюз са показани по-долу.

ТЪРГОВИЯ НА ЕС СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ

Милиони евро. Средни стойности за 2010—2012 г.
Източник: Европейска комисия.

Селското стопанство на Европа: предизвикателствата до 2020 г.

Общата селскостопанска политика осигурява храна за нашата трапеза, като предоставя здравословни, висококачествени и безопасни продукти на достъпни и справедливи цени.

През годините ОСП се е развила, за да отговори на променящите се икономически обстоятелства и на изискванията на гражданите. По-голяма част от гражданите подкрепят тази политика и признават значителните ползи от нея.

През 2013 г. политиката бе преработена в отговор на предизвикателствата на бъдещето и очакванията на обществото. Преките помощи стават по-справедливи

и по-екологосъобразни, позицията на стопаните по отношение на другите действащи лица в хранителната верига е затвърдена, а политиката като цяло ще бъде по-ефективна и по-прозрачна. Тази реформа е отговорът на ЕС на предизвикателствата на продоволствената сигурност, изменението на климата и растежа и заетостта в селските райони. ОСП ще продължи да играе ключова роля в постигането на общата цел за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Както през изминалите 50 години, ОСП ще продължи да носи полза на всички граждани на ЕС.

Още по темата

- ▶ Уебсайт на Европейската комисия за селското стопанство: http://ec.europa.eu/agriculture/index_bg.htm
- ▶ С грижа за нашите корени — представяне на общата селскостопанска политика на Европа: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-for-our-roots/index_bg.htm
- ▶ Въпроси за Европейския съюз? Europe Direct може да ви помогне: 00 800 6 7 8 9 10 111
<http://europedirect.europa.eu>

